

"Tur på gamle tomter"

Anna -en gruve i høgfjellet

av Kjell Lund Olsen

Bebyggelsen i Anna med Brakke I fra 1890 nærmest og brakka, som ble flyttet fra Kåfjord i Finmark til Anna i 1912, lengst borte.

Starten i 1890

Malmen på Jakobsbakken ble oppdaget og mutet i 1876 av Peder O. Pedersen, sønnen av rydningsmannen på Fagermo. Senere overtok konsul Persson rettighetene. I 1890 utrustet han en "Jakobsbakkenekspedisjon" med 8-9 borere, en snekker og to hester. Den 2. juni ble det meldt til Persson i Helsingborg at ekspedisjonen har støtt på opp til 4 meter snø i undersøkelsesområdene. Mannskapene ble i stedet satt til å bygge et steinhus for arbeidere.

Etter hvert kom skjerpingen i gang, og bergmesteren og ingeniør Hasselbom inspiserte området i midten av juni. I juli og august blir det drevet diamantboring med to maskiner og ti mann. Det bores i alt 9 hull på Jakobsbakken og i Anna. I august har arbeidstyrken økt til 58 mann, blant annet er 14 mann satt til veibygging, 11 mann til material- og vedtransport og 9 mann til oppsetting av brakke II.

I september skriver direktør Vatter til Persson at stollene på Jakobsbakken har fått følgende navn; Anna stoll, Lovisa stoll, Brynhilda stoll, Nils stoll, Berlin stoll og Helsingborg stoll. Det sies at Anna fikk sitt navn etter kokka som arbeidet ved anlegget. Dette første året ble det oppført tre brakker. Brakke I i Anna, brakke II på Jakobsbakken og brakke III i Helsingborg.

En telefonlinje ble anlagt mellom Furulund og Jakobsbakken. Linja ble tatt i bruk i januar 1891 og var den første telefonlinja i Indre Salten.

Diamantboringer

Borehull No 8

Photo: Jakobsbakken, nord øst fra hus No 1.

Kartet fra 1890 viser diamantboringer i Anna 21/7 - 28/8.
De enkelte borehullene er avmerket.
Annavatnet er bare oppført som "Sjø", hus No 1 er oppført
vest (ovenfor) vatnet.

Tornerhjelm's gruve

Gruva på Jakobsbakken fikk navnet "Tornerhjelm's gruve" etter styreleder i Sulitelma AB, Gustav Tornerhjelm. I årene fra 1890 til 1895 drev man undersøkelser med bare noen få mann. Beregninger viste at det her fantes minst 160.000 tonn malm. Sommeren 1896 og 1897 ble det kun drevet skjeiding av lagret malm. Om vinteren ble malmen transportert ned til Sulis med hest og slede, i alt 2 500 tonn.

Først i 1901 fortsatte undersøkelsesarbeidene. I september 1904 sto linbanen (taubane) for transport av malm fra Jakobsbakken og ned til Charlotta ferdig. Dette året ble 14.800 tonn råmalm sendt ned til skjeidehuset på Sandnes, året etter 37.000 tonn. Malmen fra gruva på Jakobsbakken utgjorde ca 1/3 av den totale produksjonen i Sulitjelma.

Anna gruve

En brakke var bygd i Anna i 1890 og en stoll ble drevet i 1890 og 1891. I 1900 gjorde man noen få undersøkelsesarbeidere. Først i 1906 startet man mer omfattende undersøkelser i området ved "den gamle stollen i Anna". Dette året ble det utført 90 skift her. Undersøkelsene fortsatte i 1907 og 1908 med henholdsvis 510 og 420 skift. Vinteren 1908 ble det transportert 60 tonn "hyttemalm" til Jakobsbakken med hest og slede.

I 1909 ble det satt i gang regulær gruvedrift. Denne sommeren ble det anlagt en vognbane fram til linbanestasjonen på Jakobsbakken. For ettertiden ble all malm transportert med hest og vogn på denne banen om sommeren.

Det ble ført fram elektrisk strøm til Anna i 1909. I 1912 ble ei brakke fra Kåfjord i Finnmark

oppført her. Denne brakka ble senere flyttet til Sagmo og er i dag brukt som fritidsbolig. Det var kun stiger Johansen som bodde med familien i Anna, resten var lauskarer.

Anna hadde egen gruvearbeiderforening. Den ble stiftet 1. mars 1913 og i løpet av årene 1914-1920 hadde i alt 91 personer vært innom som medlemmer. Størst var foreninga i årene 1914 og 1915 med 41 medlemmer. Siste møte i foreninga ble avholdt 6. mai 1919. Bare 6 personer hadde vært medlem alle årene fra starten.

Den 20. juli.1915 omkom gruvearbeideren Johan Hansen fra Kjerringøy under "ureglementert" sprenging.

Krisetider

En økonomisk krise oppsto på verdensmarkedet i kjølvatnet etter første verdenskrig. Krisa nådde raskt Sulitjelma og gruvedriften i Anna ble innstilt i mai 1919. I 1921 og 1923 ble resten av malmlageret i Anna fraktet til Sulis. Totalt hadde gruva da levert 29.000 tonn malm, noe som tilsvarer ca 1% av all produsert malm i Sulitjelma. Malmen fra Anna var svært kobber-rik og totalt ble det tatt ut herfra 1.100.000 kg kobber (1 100 tonn).

"Karl i Anna"

Karl Johansen ble født i Bodin i 1901. Faren Alfred ble ansatt som stiger i Anna, men familien bodde på Jakobsbakken. Da verket satte opp et nytt hus i Anna i 1912 ble dette deres hjem, og unggutten fikk raskt tilnavnet "Karl i Anna".

Samme år deltok Karl i det første barneskirennnet som ble arrangert på Jakobsbakken. Dette ble starten på en idrettskarriere der høydepunktet kom i 1921. Som Nord-Norges beste kombinertløper sikret han seg da den første Kongepokalen som var blitt oppsatt i et kombinert mesterskap i Nordland. Seieren i eldste hoppklasse ved landsrennet i Bodø i 1937 markerte slutten på en lang karriere.

Diamanten

Fra 1912-14 det drevet diamantboring i området fra Anna til Balvatnet. I 1914 ble det boret 7 hull i et området like sør for Beritelva. Her ble det også drevet en liten synk på 18 meter. Området fikk navnet "Diamanten". Mangel på folk førte til at arbeidet med synken ikke ble videreført i de følgende årene.